

KMETOVALEC

GLASILO
KMETIJSKE DRUŽBE

V

LJUBLJANI

R. Z. Z. O. Z.

Celoletna naročnina znaša **Din 25**— (za inozemstvo Din 35—).

List izhaja enkrat mesečno.

Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Novi trg št. 3.

Cene oglasov za enkratno objavo:

$\frac{1}{2}$ strani Din 800— in Din 40— oglasne takse $\frac{1}{8}$ strani Din 200— in Din 5— oglasne takse
 $\frac{1}{4}$ strani Din 400— in Din 20— oglasne takse $\frac{1}{16}$ strani Din 100— in Din 2— oglasne takse

Mali oglasi beseda po 50 par in Din 2— oglasne takse

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 prilog po 100 Din.

Vsebina: Pomen oranja pred zimo. — Ozlminam dušika in fosforne kisline. — Preglednica o uspehu gnojenja z nitrofoskalam v M.-Soboškem srezu. — Kakšno vrsto pšenice bomo letos sejali? — Razno. — O obrezovanju breskey na splošno. — Kosmati komar (Bibio hortulanus L.). — Še o peronospori na vinski trti. — Nekaj misli ob trgatvi. — Vžigi na trsnem listju. — Kombinirani kotel za žganjekuho in paro. — Vpliv vremena na pašo. — Vprašanja in odgovori. — Družbene zadeve in razno. — Kmetijsko-šolski vestnik in obvestila. — Priloga: Vnovčevalec.

Lepa krava simodolka

prav dobra mlekarica, je z četrtim teletom na prodaj pri Franc Vrtačniku, Vič 44. 62

Sadno drevje

kupite le pri strokovnjaku. Gojimo drevje najboljših štajerskih eksportnih sort ter postrežemo priznano točno. Sadike pakujemo strokovno tako dovršeno, da presejo iste prevoz brez škode tudi v najoddaljene kraje. Pišite nam in zahtevajte seznam in cene! — Sadijarstvo bratov Dolinšek, Kamnica, p. Maribor. 61

Sadno drevje

vse vrste nizko in visokodebelno, na prodaj. Zahtevajte cenik Vinko Strmljan, Sava pri Litiji. 60

Šivalne stroje

malo rabljena, vseh znamk, kupite poceni edino pri „Promet“ (nasproti Križanske cerkve, tudi ob nedeljah dopoldan). 50

ZDRAVO VINO IN MOŠT

z uporabo

KALIUM-META-BISULFITA

ZNAMKE „VINOBRAN“

Navodila in vzorce pošilja brezplačno
TOVARNA „ZORKA“ D. D., SUBOTICA

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v MARIBORU, Grajski trg 7, v Ljubljani, Tyrševa 34

zavaruje

za **pogrebno in doto** vse zdrave osebe od 1. do 70. leta.

Zahtevajte brezobvezno pristopne izjave.

Denar naložite najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

Kmetijski hranilni in posojilni dom

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

V LJUBLJANI, TAVČARJEVA (SODNA) ULICA 1

Vloge na knjižice in tekoči račun sprejema proti najugodnejšemu obrestovanju — večje stalne vloge po dogovoru. **Jamstvo za vse vloge** presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. Vložne knjižice drugih zavodov sprejema v inkaso. **Posojila** daje proti poročstvu, na vknjižbo in proti zastavi vrednostnih papirjev ter kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji. **Oskrbuje:** Kavcije, inkase, srečke in vrednostne papirje. **Preskrbuje:** Čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta. **Blagajniške ure:** Ob delavnikih od 8—12 $\frac{1}{2}$ in od 3—4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 $\frac{1}{2}$ ure.

Telefon 2847.

Brzjavni: „Kmetijski dom“.

Rač. pošt. hran. št. 14.257.

Žiro račun: Narodna banka

Podružnici v

Kamniku in Mariboru

Brinje in rozine

za žganjekuho oddaja po ugodni ceni tvrdka Ivan Jelačin, Ljubljana, Aškerčeva ul. 1. 46

Zastopnike in zaupnike.

V vsakem kraju za prodajo šivalnih strojev, koles, radió aparatov tudi na obroke sprejememo pod ugodnimi pogoji. Ne, uvedene v branži uvedemo po naših organih. — Pripravno tudi kot postranski zaslužek. — Vsestranska podpora pri delu od tovarne. Ponudbe z natančnimi podatki na upravo „Kmetovalca“ pod „Jugostrojorganizacija“ št. 55.

Kolesa

malo rabljena, najboljših znamk in nova od 500 Din naprej. Kupite edino pri „Promet“, (nasproti Križanske cerkve, tudi ob nedeljah dopoldan). 51

Lep velik „Oleander“

rdeče cvetoč, je ugodno na prodaj v Ljubljani, Streliška ulica šte. 8. 57

Oprema za trgovino

z mešanim blagom je zelo ugodno na prodaj. Ogleda se pri Kmetijskih družbi v Ljubljani, Novi trg 3. 59

Rejci malih živali čitajo strokovni list

„Rejec malih živali“

glasilo Zveze društev rejcev malih živali

LJUBLJANA, Karunova ulica 10.

KMETOVALEC

št. 9.

V Ljubljani, 15. septembra 1936.

Leto 53.

Poljedelstvo in travništvo.

Pomen oranja pred zimo.

Ing. Lojze Prezelj.

Najstarejši pa tudi najbolj važen način obdelave zemlje je oranje. Prav nič ne pretiravam, če trdim, da je oranje pred zimo najvažnejše kmetijsko delo sploh. Dobro orana zemlja je prvi predpogoj za uspeh bodoče letine.

Bistvo oranja zemlje je v oddelitvi zgornjega sloja zemlje — brazde — od spodnjega in v drobitvi same brazde. Z oranjem zagrnemo tudi ves plevel in tako odstranimo škodljivce, ki predvsem kot potrošači rastlinske hrane predstavljajo veliko oviro za dober razvoj posevkov. Kar spomnimo se, kakšen je močno zaplevljen posevek! Prav tako pa zagrnemo z oranjem tudi veliko število glivičastih škodljivcev, ki v posebni, napram mrazu zelo odporni razplodni obliki zaostanejo na njivi na odpadlem, napol že preperelem listju in drugih delih pedsadeža. S tem, da te rastlinske ostanke zagrnemo, smo v pretežni meri sprečili nadaljnji razvoj glivičnim škodljivcem in prav to je tudi edini način, da na večji površini zadenemo zajedalca res v živo. Razen tega, preostali rastlinski deli le podorani hitro strohné in po razstavitvi iz zelo komplicirano sestavljenih živih snovi v enostavne spojine, ponovno služijo za nastanek in rast nove, v bodočem letu vsajene kulture.

Z že omenjeno oddelitvijo in drobitvijo — brazde, se občutno izpremene tudi njena fizikalna svojstva, ali sposobnost zemlje, da zadrži v sebi zrak, vodo in toploto. Količina zraka je važna predvsem za težke, glinaste zemlje. Take zemlje so mrzle, spomladi se dolgo ne ogrejejo in posebno občutljivo seme (koruza) ne sme nikdar predčasno vanjo. Zemlje, v katerih se nahaja veliko zraka — se hitreje ogrejejo ter omogočajo posevkom dober in pospešen razvoj korenove mreže. Močno razvita korenova mreža pa je prvi predpogoj za dobro rast in posredno tudi za visok pridelek.

Z oranjem se ne izpremene le fizikalna, temveč tudi kemična in biološka svojstva zemlje. Znano je, da se mineralna hrana nahaja v zemlji v obliki raznih kemičnih sestavin. Od teh so posevku koristne le one sestavine, ki so lahko topljive. Ravno tako se nahajajo v zemlji milijarde majhnih, s prostim očesom nam nevidnih bitij — bakterij —, ki dajejo zemlji s svojim življenjskim delovanjem šele ona biološka svojstva, ki so koristna rastlinam. Lahko si torej predstavljamo, v kako veliki meri je odvisen razvoj bodoče rastline od čim ugodnejših kemičnih in bioloških svojstev zemlje! Vprav fizikalna svojstva pa so v prvi vrsti ona, ki posredno močno vplivajo tudi na ugodno stanje kemičnih in bioloških svojstev zemlje. Zrak, ki se v veliko večji meri nahaja v preorani zemlji, je tako na eni strani s svojimi sestavnimi deli, kisikom in ogljikovim dvokisom, v kemičnem pogledu ona snov, ki razstavlja komplicirano zgrajene kemične spojine v enostavne, rastlinam lahko pristopne snovi. Na drugi strani tudi večja količina zraka v zemlji šele omogoča koristnim bakterijam ugodnejše in boljše življenjske pogoje, kar se prav tako značilno odraža v njihovem močnejšem življenjskem delovanju, a posredno v večji količini rastlinam lahko pristopne mineralne hrane. Od pedsadežev preostala organska snov, odnosno zaorani hlevski gnoj v takih, na bakterijah in zraku bogatih zemljiščih, tudi kaj hitro strohni in razpade, da zamore služiti rastlinam za hrano.

Zemljo lahko orjemo do manjše ali pa do večje globine. Pred zimo pa moramo zemljo preorati, za jare žitarice in koruzo do globine 24 cm, a za druge okopavine tudi globlje. S tem oranjem spremenimo sam položaj zemlje in prenesemo na površino spodnji, od pravkar gojene rastline navadno slabo ali pa celo neizčrpani sloj zemlje. Pomnimo pa, da ne smemo na nekultiviranih zemljah nikdar naenkrat, z enim samim oranjem močno spremeniti položaj zemlje. Spodnja plast takšnih zemlja namreč ni tako bogata na že omenjenih bakte-

rijah in posebno še, če je vreme ob času oranja lepo, ubijajo solnčni žarki te majhne rastlinice — naše velike dobrotnike, kajti tzv. ultravioletni žarki solnčnega spektra so zanje smrtonosni. Globoko bomo orali (to velja še posebno za rigolanje) torej le postopoma.

Predno bomo zemljo globoko preorali pred zimo, jo bomo po potrebi pognojili. Pri tem delu naj nam bo pravilo: raztreseni gnoj moramo čimpreje, in dokler je še zemlja topla, plitko zaorati. Globoko oranje opravimo potem 2—3 tedne pozneje. Z globokim oranjem ne smemo nikoli hlevskega gnoja podorati, ker pride sicer v globoke plasti zemlje, kjer se ne razkroji pravilno, radi slabega dostopa zraka. Kisle zemlje, to so one, ki nimajo dovolj apna, dalje zamočvirjena zemljišča, pa tudi one zemlje, na katerih smo gojili rastline, ki v velikih količinah odvezemajo toda le v onem letu, kadar po plodoredu ne gnojimo s hlevskim gnojem ali pa že v zemlji apno (lucerna, rdeča detelja, konoplja), bomo seveda pognojili z apnom, jeseni s superfosfatom. Tudi apno moramo s prvo brazdo najprej plitko podorati.

Velika prednost globokega oranja pred zimo je tudi v tem, da zemlja v rahlem stanju globokeje pozimi zmrzne. Že samo zmrznjenje vlažne zemlje (led ima večjo prostornino kot voda), deluje zelo ugodno na njena fizikalna svojstva. Led zemljo razganja, kar se prav dobro vidi spomladi na v jeseni preoranih njivah.

Uspeh oranja je največ odvisen od trenutnega stanja zemlje ob času oranja. Če je zemlja zbita in suha, je sila, ki veže njene najmanjše delce med seboj (kohezija) izredno velika. Oranje take zemlje je nesmiselno, ker se oranje ne drobi, pa tudi naporno za žival in orača. Zelo vlažna zemlja je zopet za oranje prav tako neprimerna, kajti sila, s katero se najmanjši delci zemlje vežejo na plug, posebno še na ralo in odgrinjalo (adhezija), je zelo velika. Solnce in veter lahko vlažno oranje tako osuše, da so brazde kot opeka trde, kar otežuje pripravo zemlje v spomladi. Zatorej moramo orati le v času, ko je ena kot druga od omenjenih sil najmanjša. Sedaj nam je tudi razumljivo, zakaj se tako pogosto poudarja pravilen čas oranja zemlje. Ob nepravem času preorano zemljo za več let pokvarimo.

Pravilo naj nam tudi bo, da za vse jare posevke zemljo vselej pred zimo globoko preorjemo. Na pomlad pa jo pred

setvijo branamo, če ni preveč zaplevljena, a po potrebi jo tudi valjamo, če je prerahla. Pripočilo za tovrstni postopek je v tem, da je oranje, posebno težke glinaste zemlje, spomladi dolgo časa onemogočeno radi prevelike mokrote. Spomladansko oranje povzroča tudi veliko izgubo vlage, ki je za kalitev neobhodno potrebna in ki v suhi, nedeževni pomladi prav lahko celo onemogoči dober razvoj posevka.

Prav tako ima oranje pred zimo velik vpliv na ohranitev zimske vlage v zemlji, kajti le taka, v jeseni preorana zemljišča, to zimsko vlago upijajo in jo hranijo za rast bodoče rastline. Nasprotno pred zimo nepreorana zemljišča ne sprejemajo v se zimske vlage (dež, staljen sneg in led), temveč omogočajo moči hiter odtok v nižje ležeče predele, v potoke in reke. To velja še posebno za težka, zbita, glinasta, nepreorana zemljišča.

Iz vsega omenjenega razvidimo, kako velikega pomena je za bodočo letino oranje pred zimo. Kmetovalec ne odločuje samo s svojim delom o bodoči letini. Znano nam je, da je tako količina, kot tudi kakovost letine odvisna od cele vrste činiteljev, na katere je pridelovalec brez vsakega vpliva. Vprav radi tega mora kmet ustreči onim razvojnim pogojem gojene rastline, ki so odvisni izključno le od njegovega dela in ki ne zahtevajo danes, v času denarne stiske, skoro nobenih večjih izdatkov. Med te pogoje spada nedvomno oranje, ki naj bo čim pravilnejše, da bo naše delo obrodilo pričakovani dober uspeh.

Oziminam dušika in fosforne kisline.

Ing. J. Teržan.

„Kakršna setev, taka žetev“. Ta narodni pregovor ima svoj globlji strokovni pomen tudi v pogledu pravilnega gnojenja ozimin. Višina pridelka ozimin je odvisna v precejšnji meri od tega, če je mlademu žitu že v prvi mladosti na razpolago dovolj pravilne hrane. Ta hrana je dušik in fosforna kislina. Dušik vpliva na bujno rast in močno obrastenje pšenice. Brez dušika se ozimine, posebno pšenica slabo obraste. Listi se slabo razvijejo in izgledajo zakrčljano, kar ima za posledico slabo in na škrobu ubogo zrnje. Zametek klasja in zrnja se rodi že v jeseni, ko je zimska strn stara nekaj tednov. Če ima

mlado žito na razpolago dovolj dušične hrane, potem postane zametek klasja in zrnja krepak, močan, z dolgim klasom in velikim številom klasičev, iz katerih se potem razvije zrnje. Če pa zimska strn gladuje dušika, potem je zametek klasja in zrnja slab in maloštevilen. Odpornost proti mrazu je slaba. Če gnojimo ozimini, ki v jeseni ni imela dovolj dušika na razpolago, spomladi z dušikom, bo sicer žito bujno v rasti, slama visoka, toda klasi ostanejo vseeno kratki in število zrnja manjše. Vzrok leži v slabem jesenskem zametku zimске strni.

Za dušikom pride fosforna kislina kot važna hrana ozimin v prvi mladosti. Fosforna kislina utrjuje mlado žito, da prenese zimo in mokroto zemlje, utrjuje stebela proti poleganju in pospešuje zorenje ter kakovost zrna. Zato moramo oziminam že pri setvi postaviti na razpolago dovoljno fosforne hrane. Če gnojimo oziminam pred setvijo, potem moramo sejati bolj redko in s tem prihranimo na semenu, preprečimo pa tudi poleganje, ki nastane radi pregoste setve.

Hlevski gnoj deluje prepočasi, da bi lahko ozimna žita dobila v prvi mladosti tekom jesenske rasti dovoljne količine dušične in fosforne hrane. Tudi postane nevarnost radi pozebe večja, če gnojimo s hlevskim gnojem, ker s tem postane zemlja bolj prhka in razrahlana, kar ne vpliva dobro na razvoj korenin. Zato uporabljajmo hlevski gnoj za gnojenje okopavin, katere lahko hlevski gnoj mnogo boljše izkoristijo, kot ga izkoristijo žitarice.

Za gnojenje ozimin pride kot dušično gnojilo edino **apneni dušik** v poštev. Apne-

ni dušik je izrazito dušično gnojilo, s katerim se lahko gnoji v jeseni in pri tem ne obstoja nevarnost izpiranja. Apneni dušik se naj raztroši na surovo brazdo, pred setvijo z brano dobro zmeša z zemljo, na kar se lahko čez par dni seje, brez škode glede kljivosti semena. Apneni dušik vsebuje 16% dušika in 65% apna in vpliva tudi na razkisanje zemlje. Ne sme pa se prezreti **razkuževalna sposobnost apnenega dušika**. Zimske spore rastlinskih boleznih, zalego rastlinskih škodljivcev, kot so ogerci itd., uničuje apneni dušik in s tem tudi na tem polju mnogo koristi.

Kot fosforno gnojilo za ozimine pride v poštev superfosfat. Radi enostavnejšega dela pa je za gnojenje ozimin, na težki zemlji, najpripravnejše gnojilo **Nitrofos**, ki vsebuje 4% dušika in 12% fosforne kisline. Na lažji zemlji pa je za ozimine Nitrofoskal-Ruše, ki vsebuje 4% dušika, 8% fosforne kisline, 8% kalija in 33% apna, najboljše gnojilo vsled tega, ker v lahki zemlji ni dovolj kalija, ki je potreben za razvoj močne slame in jedrega zrna.

Na 1 k. jutro je potrebno 150—200 kg mešanega gnojila. Naj ne ostane letošnji jesen nobena njiva, zasejana z oziminami, nepognojena. V Dravski banovini potrebujemo žita mnogo več, kot ga pridelamo. Cena za naše žito je v toliko večja, kolikor znašajo prevozni stroški iz Vojvodine k nam. Ta večja cena jamči našemu kmetovalcu večjo ceno za žito, kot jo dosežejo kmetovalci v Vojvodini. Zato je pridelovanje žita v Dravski banovini, ki mora uvažati letno okrog 5000 vagonov pšenice, najbolj sigurna kmetijska panoga. Z obilnim gnojenjem bi lahko postala tudi dobro unosna!

Kakšno vrsto pšenice bomo letos sejali?

Ing. B. Ferlinc.

Naša država ima letos rekordno žetev pšenice in govori se, da imamo celo 80.000 vagonov viška za izvoz. Po pojasnilu ministrstva za kmetijstvo bo vsled raznih drugih činiteljev pravi izvozni višek manjši, vendar bo dosegel 50.000 vagonov, kar je še vedno dvakrat toliko kot v normalnih letih.

Iz teh podatkov je jasno, da so imele druge pokrajine razen naše prav odlično žetev. Pri nas je pšenica večinoma polegla in tudi rja jo je hudo prizadela, tako da je pridelek pod povprečju in mestoma zelo slabe kakovosti. Razumljivo je, da išče naš kmet drugo seme za setev, ker mu je domača pšenica slabo obrodila in prirodni slabe kakovosti ni primeren za setev. Od vseh vrst, ki se sejejo v naši banovini, so bile letos odporne proti poleganju in rji z malimi izjemami le oplemenjene vrste selekcijske postaje Beltinci in razne zvrsti prolifika. Te vrste so dale tudi zadovoljujoč donos izvrstne kakovosti.

Ta dejstva nam tudi dajejo smernice, katerih se moramo držati pri nabavi semena. Predvsem bomo torej kupovali seme, ki je proizvedeno v naši banovini, od gornjih vrst. Če takšno seme ne bi mogli

Sl. 54

nabaviti v banovini, bomo kupili seme prolifika, ker vemo, da tudi v našem podnebju dobro obrodi. Nezaupni pa bomo proti raznim novim vrstam, ki pri nas še niso preizkušene. To velja posebno za nekatere vrste, ki se sejejo v podunavskih ravninah, ker vemo iz izkustva, da so te vrste pri nas še manj odporne proti poleganju in rji kakor domače in tudi ne dajejo ono kakovost pridelka, kakor ga obrode v

nižinskih krajih, za katere so bile proizvedene. Če pa kljub temu kdo hoče preizkusiti te vrste, naj to stori na malih plohad, da ne bo razočaranje ob žetvi preveliko.

Sl. 55.

Dostikrat bo mogoče s strogim čiščenjem na veternjači in na trijerju tudi iz domačega pridelka pridobiti prav dobro semensko blago. Te domače vrste so mešanica raznih zvrst in če pridelek dobro pregledamo bomo našli, da vsebuje dosti lepo razvitih zrn. Ta zrna so obrodile one zvrste mešanic, katerim letošnje podnebne prilike niso mogle škodovati. In če to vemo, kaj je potem bolj naravnega, kakor da skušamo ta zrna izbrati za novo setev? Z roko seveda ne bo nikdo izbiral, ker bi to bilo preveč zamudno. Z močnim vetrom veternjače in pravilnim izborom sit, bomo že po tem prvem čiščenju dobili dosti lepo seme. Seveda to ni dovolj in zato se bomo poslužili še trijerja, če potrebno tudi večkrat, da bo seme čim bolj izbrano in zenačeno. Takšnega semena ni potrebno sejati več kot navadno. Saj vsebuje 1 liter tega semena več zrn, kot dobro in jedro seme, tako da ta večja množina zrn popolnoma zadostuje, četudi bi večji odstotek zrn ne vzkli ali pa bi klice pozneje ne bile sposobne za življenje. Seveda moramo pri uporabi takega semena posebno paziti na to, da bo imela mlada pšenična rastlinica takoj na razpolago dovolj sprejemljive hrane. Gnojenju moramo torej posvetiti vso pažnjo, če hočemo, da bo posevek pred nastopom zime dovolj ojačen, da mu zima ne bo škodila.

Razno.

Še par uspehov gnojenja s „Fosfatno žlindro“.

O zadovoljivih uspehih gnojenja s „Fosfatno žlindro“ je „Kmetovalec“ že parkrat pisal. Naj sledi še kratek opis, kako se je to novo gnojilo

obneslo pri nas, t. j. v laškem srezu. Poskusi so bili napravljani na nekaterih travnikih v okolici Laškega. Gnojilo se je potrosilo spomladi in pri krmilni pesi, kjer se je gnoj potrosil tik pred saditvijo. Učinek gnojila se je kmalu pokazal. Trava na gnojenih parcelah je bila mnogo bujneša, t. j. gostejša in bolj zelena kot na negnojenih parcelah, a pri pesi se je pokazal učinek že na listju, ki je bilo na gnojenem delu mnogo večje in bolj zeleno. Ko se je pri košnji seno stehalo, se je ugotovilo, da

krone. Plodovi pa niso tako lepi, ker jih senca (premalo sonca) nekako mori, ne postanejo prav lepe barve in niso tako sladkega okusa.

Pri obrezovanju moramo upoštevati tudi lastnosti posameznih vrst breskev, kako **nastavljajo cvetne popke**; od tega odvisi način obrezovanja. Na kratko povedano: kakor je položaj popkov, tako bomo tudi mi skrajšali rodni les. Vsled

Sl. 56.

je bilo na gnojni parceli za 60% več sena nego na negnojni. Brezdvomno je gnojilo vplivalo tudi na kakovost pridelka. Učinek gnojenja se je poznal tudi pri drugi košnji in na nekaterih krajih se je lahko izvršila tudi košnja otaviča. Pri pesi je bil pridelek za 70—80% večji. Omenjenih poskusov je bilo izvršeno letos v tukajšnjem srezu 10. Iz tega in iz ostalih poročil v „Kmetovalcu“ je razvidno, da se je omenjeno gnojilo v splošnem dobro obneslo ter se lahko priporoča. Če še omenimo, da ima gnojilo tudi to dobro lastnost, da je poceni, da je zelo lahko za trositev, pridemo do zaključka, da je njegov izumitelj pri tem delu dosegel svoj namen. **Z.**

Sadjarstvo in vrtnarstvo.

O obrezovanju breskev na splošno.

(Dalje in konec.)

(Dr. V. Orel, preur. Fr. Kafol.)

Skušnja uči, da imamo pri breskvah več uspehov, ako smo pristaši bolj dolgega kot kratkega obrezovanja. Kdor preveč na kratko breskev obrezuje, dobi namreč pozneje plodove bolj v sredini

tega bomo bolj na kratko rezali sledeče sorte: Triumph, Amsden, Alexander, Mayflower, Waddel itd. Te vrste nastavijo cvetne popke povsod po vsej dolžini plodnih vejic. Gotovo bi drevesa preveč obremenili, ako bi pustili vse popke, da bi se razvili. Vsled tega jih skrajšamo na polovico, zlasti velike močne plodne šibice; šibkejše vejice pa na tretjino dolgosti. Pri Halle, ki da največ sadov na malih in šibkih vejah, bomo iste pustili neobrezane; daljše plodne vejice bomo pa na kratko skrajšali. Zopet nekatere rumene sorte, n. pr. Kraljica vrto, režemo na dolgo, ker ne tvorijo spodaj na plodnih vejicah cvetnih popkov.

Dalje opažamo, da odženejo na 4—6 očes obrezane veje pozneje ravno toliko novih poganjkov med letom. Pozimi moramo te stranske vejice obrezati, in sicer na najspodnejši poganjek. Ta poganjek skrajšamo potem ponovno na 8—10 očes. V primeru, da je ta spodnji poganjek lesna vejica, ga skrajšamo pa na 2 očesa. Povedano velja tudi za vse šibke plodne vejice, kjer ni pričakovati plodov in jih skrajšamo na 2 očesa. S tem preprečimo,

da ne postanejo veje na teh mestih pozneje gole. Cvetnih šopkov pa sploh ne obrezujemo. Pravi namen obrezovanja naj bo, da so vse veje v vsej dolžini enakomerno porastle z dobro razvitimi plodnimi vejicami.

Za naše razmere bo gotovo bolj kazalo, da glavno obrezovanje breskev prenesemo na zimski čas. Poleti odstranjujemo predvsem prebohotno rastoče vodene poganjke, sploh brste, ki delajo goščavo ali se križajo in ki rastejo navznotraj, proti sredini stebela. Ko smo pobrali plodove, uničimo tudi vse nagnite smolikave in gnile plodove, kržljane mladike, vse suhe in bolne veje pa odstranimo.

Breskve obrezujemo pozimi šele tedaj, ko mine večji mraz, t. j. koncem februarja, začetkom marca, dokler se popki ne prično napenjati. Tudi tukaj obrezujemo po istih vidikih, kakor smo preje navedli pri poletnem obrezovanju. V primeru, da hočemo kako močnejšo pokvarjeno vejo odstraniti, jo odrežemo na pedenj dolgi čep (štrcelj), katerega rano zamažemo s cepilno smolo. V tem času očistimo drevje tudi vseh onih poganjkov, ki smo jih pri poletnem obrezovanju mogoče spregledali.

Na splošno moramo biti pri obrezovanju zelo previdni, ker isto ne zavisi samo od sorte, temveč tudi od drevesa samega. Pri obrezovanju breskev je torej potrebno velike previdnosti in preudarnosti ter še več praktičnih izkušenj.

Ko postanejo breskve že starejše, moramo pri obrezovanju paziti na to, da ne zlezejo preveč visoko. Zlasti navpične veje, ki močno rasto, jih moramo polagoma skrajšati, in sicer na višino onih, bolj položnih in na vun obrnjenih vej. Tega dela pa ne smemo naenkrat izvesti, da ne izgleda breskev kot obrezana meja. Od časa do časa, vsaj vsaka 4 leta, je treba breskve bolj na kratko obrezati, da zadbimo zopet nov les in primerno višino (od 3.50 do 4 m višine).

Breskev v teh letih mnogo rodi in da vsled tega malo novega lesa. Vsa obrezovalčeva pazljivost naj v teh letih gre za tem, da skuša z novim, nižje stoječim lesom pomladiti stare veje. Posebno če se vidi, da je veja skoraj gola in je ostal le kak vršiček, na katerem samotari še kak listič, jo bo odstranil in nadomestil z novo, če ne more drugače s kakim vodenim poganjkom, ki se primeroma precej hitro razvija v vejo.

Opomba.

V zadnji številki je nastala neljuba tiskarska pomota. Pri prvem odstavku, stran 171., je črtati zadnje 4 stavke, ker nimajo nikake zveze s sliko. — S tem smo končali to dolgo in včasih težko razumljivo razpravo g. dr. Orla o vzgoji breskev. Pisec je v svoji dolgoletni praksi v lastnih nasadih na Goriškem preskusil vzgojo breskev, ki najbolj odgovarja za odnotne razmere. Za naše prilike, ko imamo bolj vlažno podnebje in druge talne razmere, ta način vzgoje gotovo ne odgovarja popolnoma. Potrebno bo za naše prilike šele **proučiti najboljši način vzgoje in obrezovanja breskev**. Povedano velja zlasti tudi glede časa obrezovanja ali naj obrezujemo prvenstveno poleti, ali bolj pozimi. Kakor kažejo sedanje skušnje, bo zimška rez za nas mogoče bolj primerna. Pri nas se vreme jako menja, kar ima vpliv na vegetativno rast breskve. Opažamo, da med letom skrajšani poganjki, poženo zelo mnogo predčasnih poganjkov, ki potem v jeseni več ne dozoriijo. To je slabo. Le-ti potem pozebejo, posledica pa je nerodovitnost breskev. To opažamo tudi pri poganjkih, ki smo jih šele meseca avgusta pomladili. Vlažno poletje pospešuje namreč razvoj predčnih vejic. Za nas bo bolj kazalo šibkejše pinciranje tekom poletja. Pincira naj se le vse, kar pregosto rase, odnosno kar raste navznoter in kar je odveč in šibko ter vodene poganjke. Imejmo za cilj, vzgajati močne, dobro razvite krone, ki so enakomerno porastle po vsej dolžini s plodnimi vejicami in lepo razvitimi cvetnimi popki, ki ne silljo previsoko v višino. Naše praktične sadjarje pa pozivamo, da se tozadevno izjavijo v strokovnem časopisju.

Fr. K.

Kosmati komar (*Bibio hortulans* L.).

Ing. Rado Šturm.

Kosmatega komarja, ki je 8—9 mm velika živalca, imenujemo tudi vrtnega kosmatega komarja. Dosedaj smo ga smatrali le kot vrtnega škodljivca predvsem v toplih gredah. Pri raziskovanju raznih drugih bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin pa mi je prišel pod oko tudi ta škodljivec na žitaricah in okopavinah (krompir).

Samec je svetlo črne barve, ima veliko rjavo glavo z zelo velikimi očmi. Samica pa ima rdečerumenkast zadek in istobarvno zgornjo prsno stran ter zelo majhne oči, tako da je tudi glava v primeru s samčovo veliko manjša. Ličinke so valjaste oblike, umazano sivorjave, imajo rjavotemno naglavje, usnju podobno in ostrigasto kožo ter dosežejo dol-

gost do 15 mm. Buba pa je umazano bela in valjaste oblike. Značilno za zajedavca je, da vise med poletom zadnje noge prosto. Leta navadno v prvi polovici majnika. Samica leže po 100 jajčec v posameznih kupčkih v zemljo. V poletju se izležejo iz jajčec ličinke, ki pa še ne napravijo z objedanjem koreninic bogzna kake škode. Toda občutno škodo lahko povzroče v jeseni ali pa še le po prezimljenju — škodljivec prezimi torej v stadiju ličinke — če se pojavijo v večjih množinah. Zabubi se spomladi 5 do 10 cm globoko v zemlji v majnih zemeljskih votlinah, ki so zvezane z rovi s površino, po katerih izlete komarji na svetlo.

Pojav ličink kosmatega komarja na koreninah spoznamo po majnih zemeljskih kupčkih na površini zemlje. Zelo značilno pa je tudi, da nastopajo kupoma.

Pri žitaricah sem imel priliko opazovati zajedavca na poljih v bližini gozdov in sicer obžro stebelca v zemlji pod prvim kolencem.

Ubranimo se zajedavca s tem, da med poletom ne trosimo gnoja — posebno ne konjskega — ker legajo v njega samice zalego.

Neposredno pa ga zatiramo, če v začetku majnika, torej v času bube, napadeno polja globoko preorjemo in mlade posevke močno povaljamo. Kot obrambna sredstva se priporoča tudi gnojenje s kalijevo soljo in apnenim dušikom. Pa tudi škropljenje z 1% nim arzenikovim sredstvom povoljno učinkuje (nosprasis — arsen itd.), posebno če dodamo na 100 litrov 50 g sladkorja.

Vinarstvo in kletarstvo.

Še o peronospori na vinski trti.

Ing. Rado Šturm.

Ogromno škodo, ki jo povzroča peronospora na vinski trti, in ki jo je že človeštvu, ki se peča s to kulturo, prizadejala, me sili k razmišljanju v obrambnem vprašanju tega nevarnega zajedavca. Iz pojave bolezni v posameznih letih in razdobjih po nastopu pri nas, kakor tudi v posameznih vinorodnih krajih in okoliših, vidimo, da zadevo vendar ne kaže hladnokrvno prezreti, ampak ji je treba posvetiti več pozornosti.

V vsem obrambnem delu proti peronospori pridemo do spoznanja, da se škoda kljub višji koncentraciji škropiva in kljub večkratnemu škropljenju veča in pri letoš-

njem neugodnem vremenu, odnosno za zajedavca ugodnem vidimo, da so odpovedala vsa stremjenja v obrambi proti škodljivcu. Iz danega stanja bi človek sklepal, da so se tekom časa razvili razni novi zarodi glivice, ki so postali proti učinku bakra kot fungicida v bakrenoapneni brozgi odpornejši in da je to glavni vzrok, zakaj je obramba odpovedala. Kajti, če pri — skoraj bi rekel — neprestanem škropljenju izpade polovica in še več pridelka, potem gotovo ne moremo govoriti o uporabnem in zanesljivem obrambnem sredstvu. Če se bolezen pojavlja kljub temu, da je trs pravilno poškrabljen in se še na njem ugotovi prskič, potem pač moramo misliti na drug način obrambe proti peronospori.

Glede učinka bakreno apnene brozge vemo, da bazira na topljivosti bakra, ki je v splošnem izvrsten fungicid. Le topljiv baker zastruplja trose glivice. Ako torej nimamo zadostnih uspehov v obrambi proti bolezni, se mi pač vsiljuje slutnja, da ne vsebujejo zatiralna sredstva zadostne množine topljivega bakra. Manjše množine namreč dež hitreje izpere, a nekoliko se je tudi izpremeni v netopljivo obliko, ki je brez učinka, radi česar je potrebno večkratno prskanje. Najti bi se torej moralo neko vezivo kot dodatek k bakreno apneni brozgi, ki bi povzročalo večjo lepljivost brozge na listju odn. mladica in grozdju. Naredil sem poskuse lansko in letošnje leto z nekim preparatom, ki se je posebno pri letošnjih vremenskih prilikah izkazal kot dobro uporabljiv, saj tudi dež prskiča brozge ni preveč hitro izpral. Popolnoma pa tudi to lepilo ni zadovoljilo.

V obrambnem vprašanju peronospore pričakujem več uspehov, če bi se izsledile bakrove spojine, ki bi se obdržale v netopljivem stanju na rastlinah in šele zračna vlaga bi povzročila topljivost bakra kot fungicida. V taki netopljivi oblogi bi imeli torej nekako rezervo bakra, ki bi jo vlaga in padavine topile. S tem bi dosegli možnost obrambe ravno pri najboljših življenjskih pogojih razvoja glivice. Seveda suho vreme ne bi smelo povzročati razkroja bakra, saj je umljivo, da bi s tem izginila tudi vsaka zamišljena rezerva bakra kot fungicida.

Obrambno vprašanje peronospore na vinski trti bo kazalo torej temeljito premotriti. Ugotoviti treba, če se niso pojavili novi zarodi glivice, za katere baker ni dovoljno učinkovito obrambno sredstvo, v

katerem slučaju moramo dobiti drugi fungicid. Važno je tudi vprašanje novih bakrovih spojin, ki bi naj tvorile na zelenih rastlinskih delih rezervo netopljivega bakra za fungicidne svrhe v času najugodnejših življenskih pogojev zajedavca. Biologična raziskovanja morebitnih novih vzrokov peronospore na vinski trti, ki so se tekom časa razvili v raznih podnebnih in krajevnih prilikah in proučevanje novih sredstev, nam bodo šele odprla pot in usmerila tudi reševanje obrambnega vprašanja tega nevarnega zajedavca.

Nekaj misli ob trgatvi.

Ing. Lojze Prezelj.

Celoletno delo naših vinogradnikov bo v letošnjem letu poplačano z zelo skromnim pridelkom. Poročila od vsepovsod poročajo o veliki škodi, ki jo je prizadejala našim goricam posebno listna (Peronospora ali Plasmopara viticola) pa tudi grozdna plesen (*Uncinula necator*, odn. *Oidium Tuckeri*). Le tisti vinogradnik, ki je o pravem času in ne strašeč se visokih stroškov večkrat kot običajno škropil, oziroma žveplil, bo sicer ne ravno vesel, toda vsaj delno zadovoljen obiral letošnji pridelok.

Res je, da je letošnje, za razvoj rastlinskih škodljivcev izredno ugodno vreme, v največji meri vzrok slabega vinskega pridelka. Dobro vemo, da je prav letošnja nenavadno visoka količina in porazdelitev padavin v prvi vrsti pravi povzročitelj letošnje velike škode v naših goricah. Vemo pa tudi, da bi ta nenavadno močan napad škodljivcev morda povsem odvrnili, če bi **o pravem času** z doslednostjo storili vse ono, kar nam veleva sodobna kmetijska znanost. Fitopatologija je odcepek obširne kmetijske znanosti, ki se izključno peča z živalskimi in rastlinskimi škodljivci kmetijskih rastlin. Ta veja kmetijstva razpolaga vključno svojemu komaj par desetletnemu obstoju s povsem točnimi in praktično nešteto preizkušenimi doznaji v pogledu načina samega življenja škodljivcev kot tudi v pogledu, kako in s katerimi sredstvi branimo pred njimi gojene rastline.

Ravno danes, ko stojimo tik pred trgatvijo in ko nam opustošene gorice vidno izpričujejo našo premalo poučenost in vztrajnost, da ne rečem skrajno brezbriznost v borbi proti omenjenim gljivicam, moramo še vse odločneje kot doslej po-

udariti zahtevo po razširitvi sedanjega tovrstnega dela v že obstoječih kmetijskih ustanovah. Izgubljene desetine milijonov dinarjev ne bodo letos primanjkovala zgolj našemu vinogradniku, temveč bodo povzročile globoko in občutno zarezo na celokupnem organizmu vsega našega gospodarstva.

Primerjamo li naše kmetijske ustanove, katerih naloga je sicer proučevati način življenja škodljivcev, preizkušati različna kemična sredstva v borbi proti njim, organizirati borbo s škodljivci na način, ki je našim razmeram najbolj prilagoden z enakimi ustanovami izven naših meja, potem moramo z žalostjo ugotoviti, da za te svrhe primernih zavodov v pravem pomenu besede niti nimamo in da se v vsej naši državi prav malo res sistematično pečemo s tovrstnimi vprašanji. Za to tudi ne doprinašamo dovoljnih materialnih žrtev, da bi se borba mogla sistematično in racionalno izvesti.

V Dravski banovini imamo 2 kmetijski poskusni in kontrolni postaji: Ljubljana in Maribor. Vsaka ima svoj fitopatološki odsek. Toda tekoče delo, reševanje uradnih spisov, pregledovanje sadja, namenjenega za izvoz itd., onemogoča eni sami osebi, ki to fitopatološko mesto zaseda, sleherno delovanje, da bi se znanstvene metode borbe proti boleznim pri nas dovoljno popularizirale ter dosledno izvajale in organizirale.

Da se v bodoče onemogoči tako močno pustošenje naših vinogradov po škodljivcih bilo bi želeli:

- 1.) da se fitopatološka odseka kmetijskih poskusnih in kontrolnih postaj v Ljubljani in Mariboru čimpreje razširita;
- 2.) nastavijo naj se potrebne in v tej stroki usposobljene moči;
- 3.) kmetijski oddelek kr. banske uprave naj ustanovi fitopatološki referat, katerega naloga bi predvsem bila fitopatološka poročevalska služba;
- 4.) fitopatološki referat naj prav tako ustanovi v svojem resoru tudi kmetijsko ministrstvo;
- 5.) ustanovi naj se čimpreje fitopatološki banovinski fond;
- 6.) zahteva naj se, da se dodeli Dravski banovini izdatna dotacija za borbo s škodljivci iz fonda, ki ga je Prizad. iz prihodov preferenciala pri izvozu sadja stavil na razpolago kmet. ministrstvu.

S sistematično urejenim načrtnim programom za bližnjo bodočnost bode pred-

vsem naše vinogradništvo in sadjarstvo, kot tudi vse ostale veje kmetijstva, ki se v veliki meri bore z obilico živalskih in rastlinskih škodljivcev, vsaj deloma obvarovane vsakoletne občutne škode.

Vžigi na trsnem listju.

Letos se pritožujejo vinogradniki, da so se pojavljali po škropljenju z bakreno apneno brozgo vžigi na trsnem listju. Te poškodbe pripisujejo raznim činiteljem, predvsem slabi kakovosti galice in nepravilni pripravi škropiva, včasih celo preslabi koncentraciji brozge.

Brez vsakega dvoma je, da 1% na pravilno pripravljena bakreno apnena brozga v normalnih podnebni prilikah nikoli ne more povzročiti vžigov na trsnem listju. Dokazano pa je, da vžige lahko povzročijo solnčni žarki, in sicer pod sledečimi okolnostmi.

Pri dolgotrajnem deževju v zvezi s hladnim vremenom se mladice vinske trte nenormalno razvijajo in ostanejo več ali manj mehkužne in nežne. Če škropimo v lepem vremenu in posebno če ne pazimo, da razpršilnik brizga brozgo v kolikor mogoče drobnih curkih, se na listju napravijo večje kaplice. Težji delci apna in modre galice, ki jih brozga vsebuje, se kaj kmalu vsedejo, a nad njimi nastane lečasta kapla čiste vode. Ta vodna leča, kakor vsaka druga konvekčna leča, zbira solnčne žarke v snope, ki povzročajo posebno na nežnem listju vžige, če ni kapljica vode mogla dovolj hitro izhlapeti. To se v normalnih letih ne zgodi, ker voda istočasno izhlapi, ko se težji delci raztopine sesedejo, kar pa v deževnih letih z visoko relativno vlažnostjo ni mogoče.

Seveda so tudi letos vinogradniki mnogo grešili, ker niso pripravljali pravilno bakreno apnena brozge in so s tem povzročili vžige na listju.

Inž. R. Št.

Kombinirani kotel za žganje-kuhu in paro.

V 24. številki lanskega letnika smo opisali domač izum kotla za kuhanje svinjske krme. Kotel je dal patentirati izumitelj Franc Jenko v Ratečah. Danes objavljamo poročilo o preizkušnji kotla za žganjekuhu in paro, kakor ga je sestavil posestnik Ljudevit Sagadin v Ptujju, izdelal pa kotlarski mojster Štefan Horvat v Ptujju. Preizkušnja se je vršila spomladi na posestvu g. ravn. Šege na Bregu pri Ptujju, ob navzočnosti številnih interesentov.

Izumitelj se je postavil na stališče, da so sedanji navadni kotli za kuhanje žganja le enostransko uporabni in ne dajo žganja najboljše

kakovosti ter porabijo preveč kuriva. Kotel naj služi tudi drugim gospodarskim potrebam zato je sestavljen tudi za te namene.

Bakren kotel ima obliko „Alfe“ in je lahko različne velikosti. Železna peč je znotraj obložena z opeko in z ilovico, da bolje koncentrira vročino ter je prenosna in ima svoj pločevinasti dimnik s kapo in lovcem za iskre. Kotel ima posebno bakreno rešetko, ki se vloži na dnu kotla ter uporablja pri kuhanju tropin, vkuhavanju sadja v steklenicah ter pri kuhanju perila. Če se rešetka izloči, je kotel poraben za kuhanje drož, za pridelovanje pare in tople vode.

Kotel nima kape, pač pa bakren pokrov, ki ima v sredini na vrhu odvodno cevko. Na spodnji strani pokrova je pritrjen posebni špiralni pokrov, ki služi samo pri kuhanju žganja, sicer se odstrani. Kotel je z vodo neprodušno zaprt in ni potreba posebnega ovijanja ali mazanja kakor pri navadnem kotlu. Na koncu špiralne cevi, izven hladilnika, je pritrjena posebna naprava, skozi katero teče nakuhanjo žganje. V to napravo se namesti alkoholno merilo, ki stalno kaže, koliko stopinj alkohola vsebuje žganje, kar je važno vedeti pri dosedanjih določilih, da žganje ne sme vsebovati več od 50% alkohola, sicer se visoko zatročarini. Ako dosega čez 50% alkohola, se mora razredčiti z destilirano vodo, ki se enako pripravi kakor žganje v tej kuhalni napravi.

Da uporabimo kotel za kuhanje perila ali za segrevanje vode, namestimo na pokrovno cevko varnostni ventil. Ako pa hočemo sterilizirati vkuhanjo sadje v steklenicah, tedaj vdenemo v pokrovno cevko Weckov toplomer.

Ako hočemo delati paro za izparevanje sodov ali za pridelavo brezalkoholne pijače, tedaj priključimo na odvodno cevko pokrova, bakreno, gibljivo, dva do 3 metre dolgo cevko. Ta cevka ima na koncu zaporo ter razpršilnik za paro. Če svež in prečiščen sadjevec ali grozdni sok vlijemo v izparjeni sod (glej Prijolovo navodilo!) ter ga s paro segrejemo na 75°, uničimo kipele glivice in na ta enostavni način pridobivamo brezalkoholne pijače iz sadnega ali grozdnega soka, ki nam služi kot izborna hladilna pijača mesto umetnih brezalkoholnih pijač, kakor so pokalice.

Ta kombinirani kotel je torej res vsestransko uporaben brez posebnih umetnih dodatkov in služi vsakemu lastniku, ter ni niti predrag. Preizkušnja je pokazala, da se da hitro in izvrstno segrevati voda in proizvajati para. Kuhali so tudi vinske drože, ki so dale pri enkratni prvi kuhi 60° močno, brezhibno in dišečo droženko trikrat večje količine, kakor pri navadnem kotlu. Pojasnila daje lastnik Ljudevit Sagadin v Ptujju, in se brez nje-govega privoljenja te vrste kotla ne sme izdelovati. Pravica izdelovanja je naprodaj.

Čebelarstvo.**Vpliv vremena na pašo.**

Dr. M. Podgornik, Ljubljana.

Kjer ni čebelne paše, tam čebelarstvo ne more uspevati. Brez ugodnega vremena pa niti najbujnejša paša čebelam ne koristi.

Posebno neugodno vreme letošnje pomladi nam vsiljuje stalno skrb za obstoj čebelnih družin. Kajti malo je krajev v Sloveniji, kjer bi panj velike mere letos bil mogel stalno obdržati najpotrebnejšo zalogo hrane, 1—2 kg, če ga nismo krmili.

Med od zdravih čebel je najnaravnejša hrana za čebele, vendar ima sladkor svoje posebne prednosti: cenen je, ne prenaša nalezljivih bolezni, ne izziva ropanja v taki meri kakor n. pr. ajdovec s svojim vonjem. Pri narodih, katerih čebelarstvo je na visoki stopnji naprednega razvoja, to tudi primerno upoštevajo, in tudi pri nas pada čimdalje število nasprotnikov uporabe sladkorja v čebelarstvu.

Na vznožju hladnih planin ustvarja bližina morja nagnjenje k pogostim padavinam. Pomladansko deževje hudo zavira razvoj čebelnih družin in donos čebelarstva. Ugodnejše razmere vladajo v „suhih“ pasovih, kakršni so: nižja Dolenjska, Bela Krajina, Dravsko polje, zlasti pa Krško polje. Poleti pa vlada v teh okoliših suša, ki je čebelarstvu neugodna. — Skupni interes bi zahteval, da se organizira prevažanje na način, da se darovi narave pravilno izkoristijo in porazdele in da ne ostanejo „monopol“ posameznikov. — Radi oddaljenosti od domačega kraja je tako prevažanje omogočeno le pri zadostnem številu panjev, da se stroški razmeroma znižajo. — Ker pa vstaja čebelarstvo že po svoji naravi skrbne, vestne in zveste ljudi, se bo gotovo dostikrat našel zaupanja vreden spreten čebelar, kateri bo v tujem kraju lahko nadzoroval čebele svojih bratov-čebelarjev proti zmerni odškodnini. Njemu bi pripadalo seveda tudi nadzorovanje ali pomladansko oskrbovanje družin glede najnujnejše prehrane, glede rojev in mladih matič.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 54: Na travniku je vsepolno marjetic. Tudi regrat se je močno razpasel. **S katerim umetnim gnojilom bi te rastline najbolj zatrl? Kako učinkuje fosfatna žlindra na njivske, vrtno rastline itd.?** (J. R. v Š.)

Odgovor: Če je travnik tako lepo cvetoč, bel č. marjetic in rumen od regrata, je to znak, da oskrba travnika ni zadostna in da je gnojenje enostransko. Regrat se najrajše razbohoti na moč-

no, z gnojnico zagnojenih traviščih, starih detljščih in na mokrih travnikih. V zemlji ima dolgo koželjasto koreniko. Listje je dobra krma. Ne napravlja prevelike škode, ker hitro spomladi odžene in ga pozneje trave prerastejo, seveda, dokler ga ni preveč. Zatreti ga je težko, ker ima globoko koreniko. Nič ne pomaga, ako jo tudi odrežemo, kajti pozneje znova odžene. Izkopati jo moramo, pa bo mir. Deloma ga odpravimo, če travnik gnojimo ne samo z gnojnico, temveč tudi s kalijevimi in fosfornimi gnojili. Baje se uniči, če potrosimo večkrat v srce drobno zmlatega kajnita, zlasti na roko. Tudi neoljeni apneni dušik, trošen na mokro, ga bo gotovo uničil, če bo nato posijalo sonce. Rigljec, ptičica, iskrice, gospodična ali marjetica duši s talnimi listi drugo rast, kajti iz kratke korenike z mnogimi belimi vlakni poganja kolobar lopatičastih, topo zaokroženih, dlakavih listov, ki jih kosa nikdar ne doseže. Popolnoma zatreti se marjetice ne da. Najbolje bi se dala odpraviti s tem, da bi jo izrezali iz zemlje. Tako delo se vrši lahko spomladi ali jeseni. Kjer je otrok dovolj pri hiši, naj bi jih zaposlili s tem delom. Verjetno je, da bi ptičico kajnit ali neoljeni dušik uničil, če bi ga trosili v rosnem jutru sončnega dne, kajti na kosmatih listih bi se zadržalo in raztopilo mnogo gnojila, ki bi pozneje ob sončnem sijaju požgalo listje. Izkušenj pa še nimamo. Poskusite v malem in poročajte o uspehu. — Vprašanje glede fosfatne žlindre ni dovolj jasno. Ali je mišljeno novo gnojilo, ki ga je dala v promet tvornica v Hrastniku, ali so mišljene žlindre sploh ali pa celo v splošnem fosforna gnojila. Fosforna gnojila pospešujejo rast in tvorbo stanic, kajti fosfor je bitna sestojina prasnovi (protoplazme) v stanicah. Praktično govoreč rečemo, da pospešuje krepak in zdrav razvoj rastlin, tvorbo semena, sladkorja in skroba. Razne rastline ga potrebujejo različne količine, zlasti mnogo ga pa potrebujejo stročnice in gomoljnice. Kar se tiče fosfatne žlindre, novega fosfornega gnojila, je dokazano, da deluje slično kot Tomasova žlindra, le malo počasneje. Zlasti na bolj sveži, malce kisli zemlji, je učinek fosfatne žlindre po dosedanjih izkušnjah zelo dober. Poskusi na barju to potrjujejo. Njen učinek na raznih zemljah in za razne rastline pa še ni točno dognan, kajti gnojilo je prišlo šele lani v promet. Dokazano je, da potrebujejo naše zemlje ravno fosforne kisline največ. Zato so uspehi s fosfornimi gnojili pri nas tako ugodni. Le ne opuščajte gnojenja s fosfornimi gnojili pri nobeni rastlini, posebno ne na traviščih. V. S.

Vprašanje 55. Krava mi je povrgla tele, ki ima takozvano trebeliko. Stari ljudje pravijo, da tako tele ni za rediti. Kako naj to bolezen zdravim? Jeli potrebna oz. mogoča živinozdravniška operacija? Ko se je tele povrglo, sem teletove popkove žile, ki so bile nenavadno debele, odrezal

približno 25 cm od popka in tega posipal s praškom po živinozdravnikovih navodilih ter obvezal s sunjo. Čez par dni se mu je popkovina posušila in ostala do sedaj suha. Skrbi me le, ker posušena ca 8 cm dolga popkovina ne odpade ter se navznotraj v trebuhu razrašča na vsako stran. (I. P. iz K.)

Odgovor: Popkovino ste odrezali predaleč od popka. Storit bi bili to morali 2 prsta od popka, ne pa 20 cm; da bi izključili vsako možnost krvavitve, bi bilo priporočljivo popek podvezati s prekuhanim ali v kakšno razkužilo namočenim trakom in ga šele na to spodaj tik pod prevezo odrezati. Nenavadno pri tem porođu je to, da se popkovina ni sama pretrgala že med porodom, kar je pri teletu normalno. Popkova odvodnica se namreč pri tem pretrga ravno v popku, obe žili odvodnici pa celo znotraj popka v trebuhu, se skrčita in se skrivata v veznem tkivu trebušne mrene. Obe odvodnici (arteriji) počasi usahnetata ter se spremenita v takozvane okrogle trakove sečnega mehurja, popkova dovodnica (vena) pa postane počasi jeterni trak (ligamentum teres). Včasih visi po porodu od pretrganega popka 8 do 10 cm dolga popkova nožnica. Ako se pa popkovina ni sama odtrgala, bi bili morali ravnati kakor zgoraj navajam. Podvezati popek potem po 8—10 dneh sam odpade in ostane suh, če ga pravilno razkužujemo (z jodovo tinkturo, z 1% sublimatovim spirirom, s katranom, s katranovim spirirom i. t. d.) Dobro učinkuje tudi posipavanje s sušečimi in razkužujočimi praški kakor jodoform, dermatol, thioform, isoform i. t. d. Koristno je tudi, če popek še suho prevezemo ali pa obvezo namočimo v čisti spirit, predno ž njo popek prevezemo. Če bi bili tako ali podobno postopali, bi se bila posušena popkovina odluščila ravno v popku in bi se bile tudi žile v trebuhu (dovodnica in obe odvodnici) posušile oz. zmanjšale. Važno je v našem primeru, da je ostala popkovina suha in da se ne gnoui. Ko odpade, se bodo zmanjšale tudi krvne žile od popka navznoter proti trebuhu, za katere omenjate, da so še razraščene. Nevarno za tele bi bilo le ognojenje popka; pa tudi v tem primeru se da pomagati, če živinozdravnik tvor pravočasno prereže ter zdravi. Ozdravljeno tele se nato hitro opomore. Trebelika ni podedljiva bolezen, temveč pridobljena radi nepravilne nege popka — če označujemo s trebeliko razna vnetja popka in končno tudi njegovo gnojno vnetje.

Dr. V.

Vprašanje 56. Imam 7 let staro kravo, dobro mlekarico, ki dobiva od druge otelitve naprej vsakokrat tri tedne pred otelitvijo krvomoko. Takrat se njeno stanje močno poslabša. Krava je sicer dobro razvita. Dosedaj je pa teletila vsakokrat pričetkom spomladi, ko je bila krmljena s suho krmo in klajno peso. Letos bo pa teletila ju-

nija meseca, torej v dobi svežega krmljenja. Ali je ta bolezen podedljiva? Kaj naj ukrenem, da se bolezen ne ponovi? (N. I. iz Zg. Š.)

Odgovor: V zvezi z brejostjo se često pojavlja pri govedu mehkokostnost, katere znak (simptom) je včasih tudi krvomoka. Seveda se ponavadi pridružijo še drugi simptomi kakor hujšanje, škripanje z zobmi, pokanje v sklepkih, težko vstajanje, končno se krava sploh ne more dvigniti in obleži. O vzrokih te bolezni in o njenem zdravljenju sem natančneje pisal v Kmetovalcu št. 4 na str. 103 in 104 v 30. vprašanju. Izgleda pa, da se v primeru, ki ga navajate, bolezen ne izoblikuje do kraja, ker pač kravi nudite vse potrebne hranilne snovi. Verjetno je, da to delno mehkokostnost povzroča suha krma in da letos ne bo nastopila, ko boste živali polagaj zeleno krmo oz. pasli. Paša bi pač bilo najboljšo sredstvo, da se prepreči nastop te nevarne in težko ozdravljive bolezni. Seveda pripomore k nastanku bolezni mnogo obilna oddaja apnenih snovi na tele. Navet: Redna in obilna, sočnata paša ali pa tudi zeleno krmljenje preprečuje najzdatnejše nastanek mehkokostnosti. Koristni so tudi dodatki klajnega apna, soli in snovi, ki vsebujejo D-vitamin v obilnejši meri in ki jih naštevam v zgoraj omenjenem 30. vprašanju. Če pa bi bolezen kljub temu tudi letos nastopila, bi se dalo najbolje tolmačiti z domnevo, da je po visoki brejosti pokvarjeno redno in normalno izločanje notranjih žlez, od katerega je odvisno redno in gladko delovanje vseh naših telesnih organov. V tem primeru bi bilo stanje neozdravljivo ter zelo verjetno tudi podedljivo.

Dr. V.

Vprašanje 57. Imam 2 leti staro, brejo telico, ki je dobila po životu male kraste oz. temne mozole, ki povzročajo živali srbečico. Telica sicer dobro izgleda in je debela. Kaj je vzrok tej bolezni in s čim naj jo zdravim? (I. N. iz Zg. Š.)

Odgovor: Vaš opis teličinega kožnega izpuščaja je pomanjkljiv, ker ne navajate, kako dolgo traja ta izpuščaj pri Vaši telici, niti ne opisujete, kateri telesni deli so v glavnem zavezti po opisanem izpuščaju. Oboje je pa za doočitev bolezni važno. Če vzamemo najnavadnejši primer kratkotrajnega kožnega ekcema, bi ga bilo zdraviti z mazili, med katerimi je najnavadnejše 10% cinkovo ali mešanica cinkovega in borovega mazila. Pri tem je pa treba kožo čuvati pred mokroto in nesnago. Vlaga v hlevu pospešuje nastanek kožnega izpuščaja. Če pa traja izpuščaj že dalj časa, bi ga pa bilo zdraviti z 10 procentnim katranovim mazilom potem, ko kraste omehčate s salicilovo pasto ali borovim mazilom in jih odstranite s suho vato ali pa s krpico vate, ki jo namočite v razredčeni spirit ali bencin. Pri dolgotrajnem kožnem ekcemu se je tudi skrbno izogi-

bati vlage in nesnage. Dolgotrajne (kronične) kožne izpuščaje povzročajo često tudi kožni paraziti, predvsem garje. Za njihovo ugotovitev je potrebno, da odluščite mozolček s krasto vred, ki se je naj po možnosti drži še zgornja plast kože, ter ga daste v preiskavo v državni veterinarski bakteriološki zavod v Ljubljano, Lipičeva ulica 2, kjer vam bodo po preiskavi na drobnogled povedali, če in kateri zajedalci so pri tem udeleženi, oz. kako bi jih bilo ozdraviti.

Dr. V.

Vprašanje 58. Sedem let stara krava, breja v zadnjem stadiju mi je poginila radi krvomoke, ki sem jo opazil pri njej že pol leta. Seč (scalnica) je bila rdečkasta. Krvomoko sem zdravil po Dularjevem „Živinozdravniku“, vendar brez uspeha. Krava je vedno bolj hirala, nazadnje le malo žrla, pa veliko pila. Živinozdravnika klicati mi ni kazalo, ker sem od najbližnjega oddaljen dan hoda. Pri raztelesenju sem opazil sledeče: V telečjaku (maternici) je bilo popolnoma razvito in dorastlo tele, dasi ni bilo pri kravi videti nobenih znamenj za porod, ne na vimenu, ne na spolovilih. V telečjaku je bilo zelo veliko izrastkov, ki jim pravimo tukaj gobe. Te seveda morajo biti, toda poleg belih, zdravih, jih je bilo mnogo prevlečenih s tenko kožo, pod to se je pa nahajala krvava voda. Ponekod sta bili po dve taki gobi skupaj prevlečeni s kožico in s krvavo vodo. Pri prerezu pa so bile gobice znotraj zdrave (belkaste), le površina je bila vsa krvava.

Ali je mogoče, da se je iz telečjaka primešala krvava voda scalnici? Obisti so se mi zdele zdrave, ravnotako tudi mehur, v katerem sem pa opazil kot grah debelo zrno in dve manjši zrna, vsa tri zrna pa temnordeča in priraščena na notranjo stran mehurja.

Drugo drobno je bilo tudi zdravo, le vrana se mi je zdela preveč ploščnata, tenka in s kašnato vsebino pri prerezu (namesto trde vsebine). Nožnica zdrava in brez vnetja. Srce je bilo proti koničasti strani po eni plati skoraj do polovice vneto in temnordeče. Pri prerezu sem opazil, da je srčna mišica bila tu skoz in skoz vnetja, v srčni duplini se je pa nahajala temna, strjena kri, podobna drevesu z vejami, ko sem jo potegnil iz dupline ven. Kri je bila strjena tudi v žilah, ki vodijo iz srca oz. vanj. V strjeni krvi sem opazil bele tvorbe v velikosti hlačnega gumba in tudi manjše, hrustančaste in grbaste, kakor da bi bili zanešeni v kri deli gobic iz telečjaka; samo malo bolj trdo je to bilo in ploščato. Prosim za pojasnilo, ali se more med brejostjo primešati scalnici krvava voda iz telečjaka? Kaj bi bil vzrok takšni bolezni? Ali je opisana bolezen v telečjaku ozdravljiva? Kaj bi bil vzrok vnetju srca in tistim belim tvorbam v srcu? (P. V. iz K.)

Odgovor: Vaša krava je bila bolna na krvomoki in je za to boleznijo tudi poginila. Brejost

boleznij ni povzročila, pač pa jo je morda poslabšala. Vzroki te bolezni so jako številni in zamotani, ponajveč pa prihaja krvavenje iz obisti, mehurja ali pa iz scalnika. Vaš primer govori zato, da je krvavenje prihajalo iz mehurja, kajti v njem ste pri raztelesbi našli kot grah velik zrnast sluznični izrastek in tudi nekaj manjših zrn, ki niso nič drugega kot bohotno izrastle sluznične celice. Ti sluznični izrastki so baš značilni za to bolezen in so včasih jako veliki (do velikosti človeške glave). Preiskave so dognale, da se gre vselej za rak (hemangiom oz. karcinom). Pri tem so mehurjeve stene vedno več ali manj odebljene (zatekle). Nemci imenujejo bolezen Stallrot ali Blutharnen, kar pomeni po naše krvomoko. Pri nas se pojavlja v večjem številu v krajih, ki nudi govedu trajno enostransko prehrano s senom, vsebujočim mnogo surovih neprebavljivih vlaken, toda siromašnim na beljakovinah, mineralnih soléh in vitaminih. Nastanek bolezni pospeši tudi obilno krmljenje s slamo brez hranilnih snovi ter napajanje goved z mehko vodo, ki torej ne vsebuje zadosti rudniških soli, pa mnogo kislin. Zavživanje takšnih krmil oz. pitne vode preplavlja vse sečne organe, predvsem obisti in mehur stalno z dražečimi kemičnimi spojinami in povzroča omenjene izrastke v mehurju, predvsem pa tudi v obistih, v katerih se najdejo različne krvavitve, dasi Vi tega ne omenjate. Gotovo niste tega opazili. Siromašnih pokrajin z navedenimi pogoji za nastanek te bolezni imamo v Jugoslaviji mnogo, predvsem v Vrbaski in Drinski banovini. V Sloveniji se tudi pojavlja ta bolezen tu pa tam, posebno v sušnih letih. Nastanek bolezni je mogoče preprečiti s polaganjem (davanjem) neoporečne krme in dobre pitne vode, če se pa bolezen že pojavi v jačji obliki, je seveda neozdravljiva, posebno če traja že dolgo. V tem primeru je brejost gotovo bolezen poslabšala, kajti krava je sama trpela na pomanjkanju potrebnih snovi za svoje telo, povrh tega jih je pa morala oddajati še na rastoče tele. Na kravi ni bilo videti nobenih znamenj za porod, ker pač še ni bil čas zanj, dasi pravite, da je bilo tele dorastlo. Poprečno traja brejost pri kravi resda 280 dni, more se pa gibati med 260—310 dni. Spremembe, ki jih opisujete v telečjaku, so normalen pojav. Gobe maternice posredujejo krvno izmeno med maternim in telečjim telesom, loči jih le dvojna plast tenkih celic na površini gob, med te se pa poveznejo kakor rokavica na roko omoti plodu. Kjer se torej omoti dotikajo materničnih gob, se kri izmejuje; razumljivo je torej, da se nahaja več ali manj krvi pri raztelesbi pod temi opami in na teh mestih. Ni tudi izključeno, da je bolezen krave bila vzrok, da je na nekaterih gobah izstopilo več krvi kot normalno tako, da ste to pri raztelesbi opazili. Povsem je pa izključeno, da bi se ta krvava voda

pod opnami mogla primešati scalnici, ker nima telečjak s sečnimi organi krave nobene direktne zveze. Razumljivo je tudi, da je bila pri tej bolezni vsebina vranice spremenjena; kajti vranica je oni telesni organ, ki je v najtesnejši zvezi z nastankom krvi, ona je pri odrasli živali nekakšen rezervoar t. j. shramba, kjer se zbira odvišek rdečih krvnih teles v krvnih žilah. Jasno je zato, da krvomoka pušča sledove na tem telesnem delu, kajti ta bolezen pač kri, ta tekoči telesni organ najtežje prizadeva. Tudi spremembe, ki jih opisujete na srcu, so normalen pojav, ki nastane po smrti. Spodnja plat srčne mišice se prepoji s krvjo šele po smrti in ni znak vnetja, temveč takozvana hipostatična hiperemija t. j. posmrtno prekrvavljenje. Normalen pojav je tudi sesedenje krvi v srcu in v žilah na način kakor ga opisujete. Nejasno se izražate le pri opisu nekih tvorb v velikosti hlačnega gumba, kar izgleda kakor da bi bili zanešeni v kri deli gobic iz telečjaka. Kjerkoli se kri sesede, se njene sestavine odločijo in ločeno strde: spodaj vsa krvna telesa, zgoraj pa sokrvca, ki je rumenkasta in več ali manj prozorna. V srcu sesedena kri, posebno rdeča krvna telesa dobe obliko razraščene drevesa, kakor to opisujete, vmes ste pa našli sesedeno sokrvco, ki je predstavljala različne oblikovane tvorbe kakor se je pač vsedala in zavzela v žilah oz. v srcu preostali prostor. Morda ste smatrali za nekakšne posebne tvorbe tudi različno oblikovane notranje stene srca in krvnih žil, ki so več ali manj toge ter dobivajo nenavadne oblike. Čisto izključena je pač Vaša domneva, da bi mogli deli gobic iz telečjaka priti v kri in se tam ustaviti. Vi si krvnih usedlin niste pravilno tolmačili. Končno Vas moram pohvaliti za Vaš točen in dosti izčrpen opis sprememb, ki ste jih opazili pri raztelesenju, da si jih niste pravilno pojasnjevali. To res da ni tako enostavno. Pozornost vzbuja tudi Vaša lepa pisava in pravopis, ki ga kmetovalec more poznati, pač pa ne podrobno. Zato sem mnenja, da ste ali sam učitelj ali pa da Vam je vse to napisal učitelj, ki ste mu pripovedovali svoja opazovanja in naprosili, da Vam jih napiše.

Dr. V.

Družbene zadeve in razno.

VABILA

k letnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z o. z.

Spored:

1. Čitanje pravilnika, zlasti § 2., 3., 6., 7., 8., 9. in 10.

2. Slučajnosti.

V nedeljo, 27. septembra 1936.:

Dol pri Ljubljani, ob 15. uri v Društvenem domu v Dolu; **Kapele**, ob 8. uri pri g. Radanoviču v Kapelah št. 34.

Kmetijsko-šolski vestnik in obvestila.

Banovinska zimska kmetijska šola v Sv. Jurju ob I. ž. prične svoj I. tečaj dne 3. novembra 1936 ter sprejme vanj do 24 učencev. Ta tečaj je petmesečen in traja do 31. marca 1937. leta. Isti učenci bodo prihodnje leto sprejeti v II. tečaj, ki bo ravnotako v petih zimskih mesecih. Prednost zimske kmetijske šole tiči v tem, da se kmečki sinovi pozimi teoretično in deloma praktično izobrazijo v vseh kmetijskih panogah, poleti pa pomagajo doma na kmetiji. Tako ima kmet dobrega delavca doma v dobi, ko ga najbolj rabi. Druga prednost tiči v tem, da gospodar laže poravna v enem letu oskrbovalnino za pet mesecev kot za enajst in pol meseca. V to zimsko šolo se sprejmejo pridni, najmanj 16 let stari sinovi kmečkih starišev, ki bodo po končanem šolanju ostali na kmetiji. Gojenci stanejo v zavodu, kjer imajo vso oskrbo. Lastnorčno pisane prošnje, kolkovane s Din 5.— je poslati ravnateljstvu banovinske kmetijske šole v Sv. Jurju ob j. žel. **najpozneje do 1. oktobra 1936.** Prošnji je priložiti: krstni list, domovnico, zadnje šolsko spričevalo, spričevalo o nravnosti, izjavo staršev odnosno varuha (kolek Din 2.—), s katero se zavežejo plačati stroške šolanja in da ostane prosilec po dokončani šoli na domači kmetiji, davčno ali občinsko potrdilo o velikosti posestva in višini letnih davkov; to radi dosege banovinskega prispevka. Navesti je tudi točen naslov prosilca in zadnjo pošto. Oskrbnina znaša na mesec od Din 50 do 300 po premoženjskih razmerah staršev in se plačuje mesečno vnaprej. Pri vstopu v šolo preišče šolski zdravnik zdravstveno stanje učencev; bolni se seveda odklonijo. Rok za vlaganje prošenj poteče **1. oktobra t. l.**

Kraljevska banska uprava dravske banovine objavlja:

Navodila za podeljevanje podpor v svrhu razkuževanja semena poljskih rastlin.

Na osovi § 14. točke 2. in 3. zakona o zatiranju bolezni in škodljivcev kulturnih rastlin z dne 9. decembra 1929. izdajam sledeča navodila za podeljevanje prispevkov v svrhu zatiranja žitnih bolezni.

Čl. 1.

Za pobijanje smrdljive sneti na pšenici, pokrite sneti na ječmenu, prašnate sneti na ovsu, progavosti ječmena in snežene plesni, t. j. bolezni, ki se morejo s pridom zatirati z različnimi strupenimi sredstvi, bodisi z namakanjem ali s prašenjem, bo kraljevska banska uprava podeljevala v mejah proračunske možnosti prispevke občinam, zadrugam in društvom, oziroma njih podružnicam, srenjam, vaškim odborom in sličnim kmetijskim zastopstvom.

Čl. 2.

V čl. 1. navedene organizacije, ki želijo priti za prispevek v svrhu zatiranja naštetih rastlinskih bolezni, si morajo nabaviti v ta namen potrebne priprave za prašenje ali za namakanje semen in morajo imeti strokovno izvežbano osebo, ki bo nadzirala razkuževanje. Priprave za prašenje oziroma namakanje morajo biti z ozirom na število kmetovalcev, ki bi se teh priprav posluževali, primerno velike in njih število zadostno.

Čl. 3.

Organizacije, ki prosijo za podporo v to svrhu, se zavežejo v prošnji, da bodo nudile svojim članom nabavljeno razkuževalno sredstvo po znižani ceni, ki odgovarja nabavnim stroškom, zmanjšanim z banovinskim prispevkom, in da bodo dale priprave, če jih ne uporabljajo člani, proti primeri odškodnini tudi nečlanom na razpologo.

Čl. 4.

Tozadevne prošnje se vlagajo preko pristojnega sreskega načelstva, ki se prepriča, če so izpolnjeni pogoji po čl. 2. ter to potrdi na prošnji. Kraljevska banska uprava bo nakazovala na podlagi potrdila sreskega načelstva in na podlagi računa tvrdke, ki je dobila razkužilo, prispevke do polovične višine nabavne cene.

Čl. 5.

Kontrolo o pravilnem izvajanju teh navodil vrši pristojni sreski kmetijski referent.

Ban:

Dr. Natlačen, s. r.

Pozivajo se podružnice, da v smislu gornje prijave napravijo prošnje na kr. bansko upravo radi dodelitve podpore.

Glede pospeševanja saditve oreha v Dravski banovini razglašja kr. banska uprava dravske banovine sledeče:

Oreh s svojim plodom in dragocenim lesom donaša našem narodnemu gospodarstvu primerne dohodke. Vpoštevajoč veliko korist, ki jo imamo od oreha, je kraljevska banska uprava začela pred leti vzgajati orehove sadike na svojih kmetijskih ustanovah, in sicer na banovinski vinarški in sadjarski šoli v Mariboru, banovinski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu, banovinskih trsnicah in drevesnicah v Pekrah, pošta Limbuš pri Mariboru, v Kapeli, pošta Slatina Radenci, Leskovcu pri Krškem, Kostanjevici na Dolenjskem. Na vseh teh banovinskih kmetijskih zavodih je vzgojenih okrog 30.000 eno-, dvo- in triletnih orehovitih sadik. Število orehovitih sadik na banovinskih kmetijskih ustanovah se bo v par letih še zvišalo.

V svrhu olajšanja dobave in pospeševanja saditve orehovitih sadik tekom bodočih let bo kraljevska banska uprava oddajala orehove sadike pod posebnimi ugodnostmi le dvakrat na leto, in

sicer za jesensko saditev meseca novembra, za spomladansko saditev pa meseca marca vsakega leta, dokler bo to potrebno. Orehove sadike se bodo dobavljale posameznim korporacijam brezplačno in po zelo nizkih cenah. Doplačilo proizvodnih stroškov za dobavljeno drevje pa bo krila kraljevska banska uprava prej navedenim zavodom iz lastnih proračunskih sredstev v okvirju proračunskih možnosti.

Za brezplačno dobavo enoletnih orehovitih sadik pridejo v poštev:

1.) vse ljudske šole v Dravski banovini, ki imajo svoje drevesnice za vzgojo in oddajo drevja učencem in njihovim staršem;

2.) vse korporacije, ki imajo svoje drevesnice v svrhu vzgoje in oddaje sadnega drevja svojim članom pa znižanih cenah.

Za dobavo dvo- in večletnih orehovitih sadik po znižanih cenah pridejo v poštev vse korporacije v Dravski banovini (prvenstveno sreski in občinski kmetijski odbori, šolska vodstva ter razne kmetijske zadruge in društva), ki prevzamejo skrb za saditev oreha na stalno mesto v svrhu zboljšanja večjih površin zemlje. Tem korporacijam se bo oddajalo orehovo drevje po sledečih cenah:

a) po 1 Din (en dinar) za drevo za saditev oreha na praprotiščih, na kamenitem zamljišču in ob cestah;

b) po 2 Din (dva dinarja) za drevo za saditev na vseh ostalih zemljiščih, zlasti na kmečkih dvoriščih, živinskih tekališčih, pašnikih, ob gnojiščih i. t. d.

Da bo delo pri dobavi orehovega drevja čim bolj olajšano, se morajo vsi interesenti držati sledečih navodil:

1.) Prošnje morajo biti naslovljene na kraljevsko bansko upravo, oddelek za kmetijstvo, in pravilno kolkovane (kolek Din 5.).

2.) Prošnjam naj se priloži naročilni list enega ali več banovinskih zavodov v dokaz, da je za prosilca drevje tamkaj naročeno in rezervirano.

3.) Tako opremljene prošnje je treba predložiti pristojnemu sreskemu načelstvu do roka, ki ga določi posamezno sresko načelstvo ali mestno poglavarstvo.

4.) Sreska načelstva oziroma mestna poglavarstva odpremijo zbrane prošnje do 10. oktobra za jesensko in do 10. februarja za spomladansko saditev, na oddelek za kmetijstvo banske uprave. Sreska načelstva in mestna poglavarstva morajo sestaviti in priložiti svojemu posebnemu poročilu tudi seznam vseh interesentov, ki so vložili prošnje, s točno navedbo imena, kraja, pošte, oziroma železniške postaje, kamor se naj pošiljka odpremi.

Ta navodila in omenjene ugodnosti veljajo tudi za bodoča leta do eventualne spremembe, ki bo pravočasno objavljena.

VNOVČEVALEC

15. septembra 1936.

Zdravilna zelišča.

(Dalje in konec.)

Gozdni koren. Nabira se kmalu spomladi koren, zdrave mesnate žile, v jeseni pa seme.

Koriander. Nabira se seme tedaj ko dozori.

Lisičjak. Tega zelo lahko dobimo ob robu gozda in na livadah. Uporablja se za pometanje peči. Nabiramo trose (cvetni prah) tedaj ko cvete. Prah se strese pri nabiranju na papir, ter shrani v vrečke. Če pa nabirate v vlažnem vremenu, pa zavijete lisičjak v butaro ter doma na papirju na zelo vročem soncu posušite in razprostrite. Prah ima zelo lepo ceno in se vedno lahko proda.

Sl. 57. Pakovanje zelišč pred vskladiščenjem.

Pirika. To korenino dobite spomladi. Ko se orje, jo je najlaže dobiti in nabirati. Korenine se očisti in posuši.

Regrat-koren. Izpuli se samo koren. Mesnate žile se očisti in posuši.

Omelje. Je zelo nadležni zajedalec jelke. Nabira se samo liste s tanjšimi peclji.

Vijolice. Nabira se plave vijolice in to samo cvet in list, vsakega posebej, ter v senci posuši.

Mačuhice. Nabiramo samo cvete, lepe rumene barve, tedaj ko cvete, in lepo posuši.

Trpotec. Dobimo ga zelo veliko med travo. Nabira se samo suličasti trpotec, brez smeti in se posuši v senci.

Grenka detelja. Nabiramo samo list in ga posušimo, da ohrani prvotno barvo.

Jagoda-list, rudeča. Nabiramo samo liste, zdrave, brez pecljev in jih posušimo na soncu.

Šipak. Zrele jagode se lepo posuši, da ohranijo rudečo barvo. Nabira se v jeseni, predno pade slana.

Dalje se vnovčujejo dobro sledeča zelišča:

Laski koruze, Tršlikovo, Hrastovo, Volčin, Vrbovo lublje, Črni teloh-koren, Bela čemerika-koren, Srčna moč-koren, mljnica-koren, mala norica-koren sladke koreninice, Zajčji trn-koren, Repinec-koren, Oman-koren, Kolmež-koren, Praprot-koren, Jagode robide in maline, preslica, Št. Janžove rože, Rman, Materna dušica, Vratič, Polaj, Plešec, Pelin, Plučni mah, Regrat-koren in list, Jelenov jezik, Robida in Malina-list, Orehov-list, Lapuh, Breza-list, Slez-list, Trobentica-cvet, Gornikov-list, Krvavi mlječek, Kilavnik, Medena detelja, Truskovec, Smelika, Gabez, Španske muhe, Brionika, Jetičnik, Rože sv. Benedikta, Despik, Papeževa sveča, Cvet mrtve koprive, Kozja brada, Šetraj, Konjska meta, Hrastov mah, Arnika-koren in cvet i. t. d.

Kdor se zanima za nabiranje raznih zdravilnih zelišč, naj se obrne na Kmetijsko družbo za cenik oz. navodilo. Priporočamo, da se sporazume več nabiralcev skupaj, naročijo navodilo in cenik, ter pričnejo z nabiranjem.

Pri nabiranju strupenih zelišč priporočamo posebno pazljivost. Strogo se morajo ločiti strupena in nestrupena zelišča!

Katastrofalna pojava trde sneti

prisili vsakega kmetovalca, da seme razkuži z najučinkovitejšim sredstvom

„CERETAN“

Uporaba je enostavna! • Cene znižane!

Uspeh zagotovljen in velik prihranek pri semenih. Radi tega ni nikakršnega izdatka za zagotovitev zdrave in obilne žetve. — Obširna pojasnila daje:

„JUGEFA“ K. D. Oddelek za zaščito rastlin
ZAGREB, Preradovičeva 16

Tovarna kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d. Celje in Hrastnik

proizvaja in dobavlja sledeča umetna gnojila:

kostni superfosfat KMF 19%

rudninski superfosfat

16% in 18%

fosfatno žlindro 6-10-18%

nadalje ima tovarna stalno na zalogi:

mešana gnojila KAS

(kalamonsuperfosfat)

kalijevo sol 40% za gnojenje

čilski soliter 16% za gnojenje

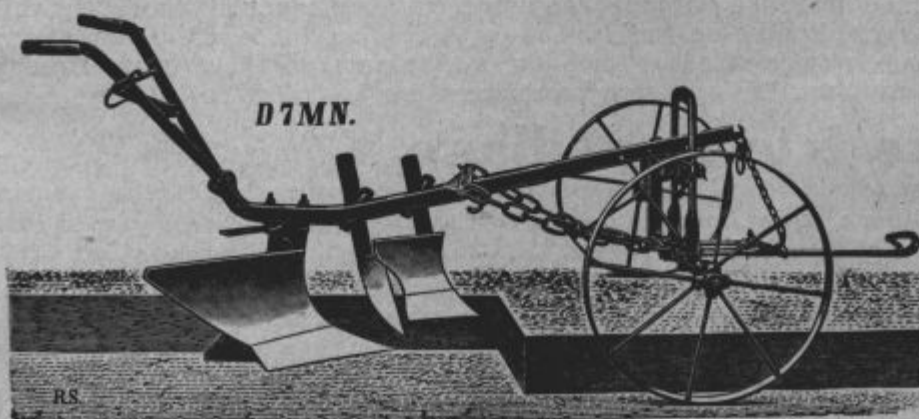
vse vrste gnojil se prodajajo po najnižjih dnevnih cenah.

Vprašanja in naročila: na Tovarno kemičnih izdelkov v Hrastniku d. d. ali na filijalno tovarno v Celju. V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

RUD. SACK,

Leipzig - podružnica Wien

tovarna po-
ljedelskih
strojev in
orodja

V zalogi pri Kmetijski družbi v Ljubljani in njenih skladiščih.

Sackovi plugi so najboljši!

Kužni katar sramnice

in kužno zvrženje pri kravah škoduje tudi mlečnosti. Odvračevalno sredstvo: **Bissulin**! Dobi se samo na živinozdravniški recept. Najmanjši tvorniški omot 25 svečic. Nepokvarljiv o, brez duha, nestrupeno.

H. Trommsdorff Chem. Fabrik Aachen. Zastopnik: „LYKOS“, Mr. K. Vouk, Zagreb, Jurjevska ul. 8.

Najuspešnejše sredstvo za rejo domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebelitev, in omastitev domače, posebno klayne živine. — Jasen dokaz neprecenljive vrednosti „MASTINA“ so brezštevila zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 48 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY
LJUBLJANA, Mesni trg 4 (Zraven Rotovža)

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan. tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi, najugodnejše kupite pri domačem podjetju

MEDIC-ZANKL

tevarne olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIČ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

J. BLASNIKA NASL.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

LJUBLJANA, BREG 10-12

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
Izvršuje vse tiskovine najceneje in najsolidnejše
USTANOVLJENA LETA 1828

Za jesensko saditev!

Združene drevesnice in trtnice Kmetijske družbe v Ljubljani si Vam dovoljujejo ponuditi:

Sadno drevje, visoke, srednje- in nizkodebelne jablane, hruške, črešnje, višnje, češplje, orehe, breskve in marelice.

Dalje pritlične jablane, cepljene na dusenovcu, odnosno paradiževcu, hruške na kutini. Drevje je vzgojeno po novih vidikih. Na za logi so najrazličnejše sorte po normalnem sortimentu za Dravsko banovino. Pristnost sort, brezhibnost drevja v vseh pogledih zajamčena.

Vinske trte in podlage, nad 70.000 cepljenk, cepljene na najodpornejših in odbranih podlagah po sortimentu Dravske banovine. **Cene konkurenčne.**

Letošnji pridelek je posebno lep, zaloga velika. Potrudili se bomo, da vse cenj. odjemalce v vseh ozirih postrežemo in zadovoljimo. Naš glavni cenik Vam na zahtevo dopošljemo brezplačno. Podružnicam in drugim korporacijam, ki naročijo skupno nad 100 drevesc, priznamo primeren popust.

Uprava združenih drevesnic in trtnic Kmetijske družbe v Ljubljani,

Novi trg šte. 3.